

УДК 35.071.6:353.2

ТЮТЮННИК Іван Васильович,
аспірант НАДУ

ЄВРОПЕЙСЬКІ МОДЕЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Розкриваються характерні особливості процесу модернізації публічного управління на регіональному рівні в унітарних країнах Європейського Союзу на засадах децентралізації і деконцентрації влади. На прикладі Франції і Польщі виокремлюються та узагальнюються ключові тренди реформування їхніх політико-адміністративних систем і просторової організації влади. Визначаються наслідки цих реформ, у тому числі негативні, які доцільно враховувати при модернізації регіонального рівня публічного управління в Україні.

Ключові слова: публічне управління, децентралізація, деконцентрація, регіональний рівень публічного управління.

Tiutiunnyk I. V. The European models of modernization of public administration at the regional level

The modernization of public administration at the regional level in France and Poland, which is based on the principles of decentralization and deconcentration, is analyzed. The author found out the key trends of this process and determined its consequences that should be considered at the modernization of the regional level of public administration in Ukraine.

Key words: public administration, decentralization, deconcentration, regional level of public administration.

Постановка проблеми. З огляду на євроінтеграційний вектор розвитку нашої держави і суспільства науковий інтерес викликає європейський досвід у сфері

здійснення структурно-функціональних реформ політико-адміністративної системи та модернізації просторової організації влади, що привели до формування і посилення регіонального рівня управління з відповідним посиленням статусу, повноважень та ресурсів регіональних органів публічної влади. Насамперед наукову цінність для дослідження становить вивчення досвіду країн, що є близькими до України за площею та чисельністю населення, формою державного устрою, а також моделлю територіальної організації влади, зокрема регіональної. На нашу думку, за цими критеріями для аналізу доцільно обрати Францію та Польщу.

Приклад реформ, здійснений Францією і Польщею, виявився затребуваним у багатьох країнах Європи, особливо в сучасній Україні. Зокрема, ґрунтуючись на польському досвіді модернізації публічного управління, уже зараз відбувається створення спроможних територіальних громад шляхом їх добровільного об'єднання, планується адміністративно-територіальна реформа і формування повноцінного регіонального самоврядування. Важливим чинником корисності аналізу французького досвіду залишається актуальність ідеї ліквідації районних державних адміністрацій та перетворення обласних державних адміністрацій на префектури (голів ОДА – на префектів) зі схожими до французької моделі функціями з нагляду і контролю за законністю рішень органів місцевого самоврядування. Тому ґрунтовне вивчення особливостей модернізації публічного управління на регіональному рівні в цих країнах з огляду на його актуальність для нашої держави спонукає до подальших наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема реформування публічного управління на місцевому і регіональному рівнях в європейських країнах відображена в дослідженнях таких зарубіжних і вітчизняних фахівців, як О. Бориславська, О. Власенко, П. Ворона, Р. Вон, Т. Гроссе, Ж-Ф. Девемі, І. Заверуха, Е. Захарченко, В. Малиновський, А. Матвієнко, Ж.-Л. Поже, І. Пресняков, М. Пухтинський, Н. Шаповалова та ін. Водночас ця проблематика найчастіше розглядалася з позицій процесу регіоналізації, реформування місцевого самоврядування або як складова частина адміністративної реформи у вузькому сенсі (як реформа державних органів виконавчої влади). Узагальнення провідних трендів модернізації публічного управління на регіональному

рівні в контексті децентралізації публічної влади і як наслідок деконцентрації повноважень місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування і досі залишається недостатньо розкритим питанням.

Мета статті – розкрити особливості процесу модернізації публічного управління на регіональному рівні в унітарних країнах Європейського Союзу на прикладі Франції і Польщі та виокремити його ключові тренди.

Виклад основного матеріалу. До 80-х рр. ХХ ст. Франція була досить централізованою державою. Ключовою фігурою у французькій системі місцевого управління залишався представник уряду – префект. Він здійснював суворий законодавчий контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування, які передавали значну частину своїх повноважень на державний рівень. Однак протягом 1982 – 1986 рр. у Франції було прийнято більше ніж 40 законів, спрямованих на децентралізацію і деконцентрацію, що зараз об'єднані в єдиний Адміністративний кодекс [1].

Найважливішою новелою у законодавстві стала правова норма, викладена у ст. 1 закону № 82-213 «Про права та свободи комун, департаментів та регіонів» (закон Гастона Дефера) від 2 березня 1982 р., яку багато дослідників вважають стартом процесу децентралізації і деконцентрації у Франції [14]. Французькі науковці Р. Вон, Ж.-Ф. Девемі, Ж.-Л. Поже вважають, що цей закон запровадив п'ять ключових новацій в адміністративну систему Французької Республіки: ліквідацію адміністративного нагляду з боку держави та її заміну контролем законності рішень місцевих громад з боку префекта, а також делегування владних повноважень мерам та головам генеральних і регіональних рад; делегування певних функцій від держави місцевим органам влади з одночасною передачею фінансових та людських ресурсів для їх реалізації; наділення регіонів статусом повноправної територіальної громади; надання юридичної та фінансової автономії місцевим громадам, а також повна відсутність ієрархії та нагляду між ними; впровадження єдиного статусу, завдяки якому всі працівники місцевих органів формують місцеву державну службу [2; 3; 9].

Важливо підкреслити, що законодавством одразу було передбачено компетенцію децентралізованих рівнів урядування у сфері економіки і фінансів. Зокрема, у зазначеній вище статті закону «Про права та свободи комун, департаментів та регіонів» йшлося про

розподіл між різними територіальними рівнями публічного управління не тільки нових повноважень, але і фінансових ресурсів, відповідно до нових правил місцевого оподаткування, надання трансфертів з боку держави місцевим громадам.

Для нас прикметно, що найістотнішою інновацією французької адміністративної реформи стала поява повноцінного регіонального рівня публічного управління з власними повноваженнями і фінансовими ресурсами. Згідно з розглядуваним законом країна була поділена на 22 регіони, призначення яких порівняно з попереднім періодом їх існування повинно було трансформуватися в інструмент соціально-економічного і культурного розвитку відповідної території. Однак станом на сьогодні згідно з новою реформою, ініційованою президентом Франції Ф. Олландом, кількість регіонів метрополії було зменшено до 14 (без урахування заморських територій).

З 1982 р. в регіонах почали функціонувати представницькі органи влади та її виконавчі органи, а також префекти як представники держави. На регіональному рівні представницьким органом самоврядування є регіональна рада, що обирається на шість років за пропорційною системою, на чолі зі своїм президентом. Регіональна рада обирає свій виконавчий орган – регіональну адміністрацію на чолі з генеральним директором регіональних служб. Останній є підзвітним президенту регіональної ради.

Відповідно до розподілу компетенцій між самоврядним і державним рівнями управління в регіоні на органи регіонального самоврядування покладена відповідальність за такі сфери: економічний розвиток; землекористування та планування; транспорт; освіта, програми перепідготовки кадрів і культура; утримання та спорудження середніх шкіл; охорона здоров'я; управління європейськими структурними фондами [4, с. 48].

Поряд з органами місцевого самоврядування в регіоні функціонує регіональний префект (або, як його ще називають, представник держави в регіонах), який здійснює контроль за рішенням регіональних органів місцевого самоврядування та координацію префектів департаментів. Цю посаду автоматично отримує префект департаменту, на території якого розташований адміністративний центр регіону.

Префект регіону відіграє ключову роль у забезпеченні нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування. Зокрема, законодавство зобов'язує

регіональну раду протягом двох тижнів надати префекту прийняті рішення. Якщо префект вважає, що прийняте радою рішення не відповідає чинному законодавству, протягом двох місяців він має право звернутися до адміністративного суду для визнання його незаконним або термінового призупинення його дії до остаточного вирішення справи в судовому порядку [7, с. 180].

Широкі повноваження регіональний префект має у сфері забезпечення соціально-економічного розвитку регіону. Зокрема, у цьому плані привертає увагу механізм координації роботи урядового представника й органів регіонального самоврядування. Значне місце в цьому механізмі відводиться регіональним контрактам між державою і регіоном. Вони виробляються шляхом переговорів між префектом регіону і головою регіональної ради і стосуються регіональних проектів, що відповідають пріоритетним програмам у національному плані.

Модернізація системи публічного управління на регіональному рівні у Франції не завершилася реформами 80-х рр. XX ст., а продовжується і понині. Це свідчить про те, що вдосконалення адміністративної системи держави повинно бути перманентним процесом у сучасних умовах. Вона повинна постійно пристосовуватися до еволюції економічної і суспільної систем, що функціонують в умовах глобалізації і локальної регіоналізації.

Так, зміни в Конституцію Франції від 28 березня 2003 р. (закон «Про децентралізовану організацію Республіки») підтвердили децентралізовану систему управління у Французькій республіці, зокрема статус регіону як повноцінної громади з більш чітким визначенням його фінансових повноважень. Ст. 72 Конституції Франції, змінена цим законом, підкреслює, що за дотримання передбачених законом умов виборні ради вільно керують територіальними колективами, які володіють регламентарною владою при здійсненні своєї компетенції [10].

Останньою реформою в системі публічного управління Франції є адміністративно-територіальна реформа 2014 – 2016 рр., ініційована нинішнім президентом Ф. Олландом. Її суть полягає в зменшенні кількості регіонів шляхом їх укрупнення. При цьому статус новостворених регіонів не змінився: повноваження регіональних органів публічного управління є характерними для цієї адміністративно-територіальної одиниці. По-суті, як

видно із проголошених цілей реформи (її завдання – скорочення витрат і економія 10 млрд євро протягом 5 – 10 років), остання наразі має на меті оптимізацію видатків національного бюджету через усунення дублювання функцій і повноваження різних органів влади (державних і самоврядних) у регіонах та скорочення занадто «роздутих» штатів місцевих чиновників, що негативно впливає на ефективність роботи регіональної влади, передачу органам регіонального самоврядування додаткових повноважень у сфері підприємництва, зайнятості, управління шкільним транспортом, початковою і середньою освітою тощо [15].

Наскільки успішною виявиться реформа і чи доцільно застосувати досвід укрупнення регіонів в Україні за французькою моделлю, покаже час, адже реформа тільки стартувала. Проте потрібно мати на увазі, що вона стала актуальною не тільки на тлі застарілого і багато в чому штучного утворення регіонів усередині ХХ ст., але й унаслідок проблем, породжених адміністративними реформами 1980-х рр.: дублювання повноважень між радами регіонів і департаментами, місцевими представництвами державних відомств і регіональними органами самоврядування; значної кількості публічних службовців на місцях (як зазначають деякі дослідники, з початку децентралізації у 1982 р. загальна кількість державних службовців, більшість яких зосереджена у регіональних органах, зросла, а не зменшилася [8, с. 13]) тощо. Іншими словами, при адаптації французького досвіду потрібно враховувати і очевидні недоліки проведеної модернізації, щоб не посилити схожі з українськими реаліями проблеми відносин між різними рівнями публічної влади у регіонах України.

Отже, досвід реформування публічного управління на регіональному рівні у Франції показав, що з метою збереження унітарного устрою держави і оптимізації публічного врядування необхідно передати органам самоврядування вичерпний перелік повноважень у сферах економічного, соціального і культурного розвитку регіону, залишаючи при цьому за державою політичні функції шляхом збереження контролю представників центрального уряду (префектів) за законністю рішень самоврядних органів. Особливо актуальним у реаліях сучасної України є застосування досвіду Франції у сфері взаємодії органів регіонального самоврядування і представника держави, який зберіг, на відміну від свого польського колеги – воєводи – наглядові та контрольні

повноваження щодо всіх рішень самоврядних органів влади, що перебувають у межах їх компетенції (через механізм звернення в суд префект може скасувати будь-які незаконні акти). На наш погляд, ігнорування подібного підходу за умов надання широких повноважень регіональним громадам може посилити відцентрові тенденції у низці регіонів України.

Особливо корисним із наукового і практичного погляду виявився досвід модернізації публічного управління на регіональному рівні у Польщі. Окрім схожих проблем постсоціалістичної трансформації України і Польської республіки, орієнтації обох країн на французький досвід побудови системи місцевого управління (за основу польської системи організації місцевої влади була взята французька модель [13, s. 222]), прискіпливу увагу вчених і практиків викликає й подібний до українського адміністративно-територіальний поділ: воєводства та області, повіти і райони в Польщі та Україні за площею території майже однакові.

Після падіння комуністичного режиму та з початком побудови демократичної системи публічної влади у Польщі була розгорнута широкомасштабна адміністративна реформа, яка проходила у два етапи:

1. Відродження місцевого самоврядування на рівні гмін (1989 р.);
2. Реформа адміністративно-територіального устрою, коли у 1998 – 1999 рр. були утворені повіти і воєводства як територіальні громади, а також було офіційно закріплено триступеневий територіальний поділ держави.

З позицій цього дослідження нашу увагу привертає саме заключний етап адміністративної реформи – створення регіонів (воєводств).

Відповідно до закону «Про запровадження основного триступеневого територіального поділу держави» від 24 липня 1998 р., який набрав чинності з 1 січня 1999 р., було запроваджено три рівні територіального самоврядування: гмінне, повітове та воєводське [16]. Ця реформа базувалася на принципі децентралізації публічної влади, який ще раніше був закріплений на конституційному рівні в ст. 15 Конституції Польщі 1997 р.: «Територіальний устрій Польщі гарантує децентралізацію публічної влади» [6].

Поряд з цим Конституція Польщі також заклала й необхідні умови для фінансової децентралізації, що забезпечує фінансовими і бюджетними ресурсами кожен рівень

територіального управління для належного виконання їх самоврядними органами повноважень, відповідно до принципу субсидіарності. Зокрема, згідно зі ст. 169 цього документа за необхідності центр має право делегувати певні повноваження органам місцевого самоврядування у формі та у спосіб, передбачений законодавством, а отже, це передбачало відповідні зміни у структурі фінансування.

Джерелами власних доходів, властивих для регіонального рівня місцевого самоврядування в Польщі, відповідно до закону «Про доходи суб'єктів місцевого самоврядування» від 13 листопада 2003 р. є: частка податків, що йдуть у дохід держави (п'ять відсотків доходів, що стягуються до державного бюджету у зв'язку з реалізацією завдань державної компетенції, а також інших делегованих повноважень); доходи, отримані бюджетними одиницями воєводства; дотації з бюджетів інших суб'єктів місцевого самоврядування; цільові дотації з державного бюджету (на виконання завдань, що належать до сфери повноважень центрального уряду; усунення загрози безпеки і правопорядку та наслідків стихійного лиха; фінансування або дофінансування власних повноважень, передбачених контрактом воєводства; дофінансування заходів, що фінансує держава, тощо); регіональна і вирівнювальна (для економічно найслабших одиниць) частини загальної субвенції [18].

Як бачимо, значна частка фінансових ресурсів воєводств формується за рахунок державних трансферів (дотації і субвенції), що свідчить про збереження централізованого підходу у фінансуванні повноважень воєводського самоврядування у постреформаторський період розвитку системи публічного управління в Польщі. Відсутність фінансової незалежності значно зменшує потенціал розвитку польських регіонів. На це потрібно звернути особливу увагу українським реформаторам. Саме тому після впровадження адміністративної реформи не вдалося подолати соціально-економічне відставання певних воєводств країни і понині.

Основними документами, що унормовують регіональний рівень публічного управління, є закони «Про місцеве самоврядування воєводське» від 5 червня 1998 р. і «Про воєводу та урядову адміністрацію у воєводстві» від 23 січня 2009 р. Згідно з польським законодавством, на рівні воєводства діє державна адміністрація і регіональне самоврядування. У свою чергу, на рівні гмін і повіту немає органів державної влади, а

функціонують лише органи місцевого самоврядування, що й зумовило розподіл компетенцій в управлінні місцевими справами між усіма рівнями територіальної організації влади: на органи місцевого самоврядування лягли обов'язки з надання адміністративних, комунальних, освітніх, медичних та інших послуг населенню територіальних громад рівня села, селища, міст або великих міст, утримання комунальної, транспортної інфраструктури і под., а на самоврядні і державні органи воєводства – забезпечення регіонального розвитку.

З огляду на передбачені реформою компетенції для різних рівнів публічної адміністрації на рівні регіону в Польщі функціонують: сеймик воєводства як представницький орган і адміністрація воєводства як виконавчий, що очолюється маршалком, а також орган державної влади на зразок французького префекту в особі воєводи та регіональної адміністрації (допоміжний орган воєводи).

До відома воєводського самоврядування входить: забезпечення регіонального розвитку; надання публічних послуг на регіональному рівні; розвиток ринку праці; функціонування установ вищої школи, лікарень воєводського рівня, театрів, регіональних музеїв, а також дорожньої інфраструктури воєводств [17]. Як і у Франції, до основної компетенції представницького органу польського регіону – сеймику – належить ухвалення стратегії розвитку воєводства, що реалізується через перспективні програми, які готує воєвода.

Поряд з органами самоврядування на регіональному рівні подібно до французької і сучасної української моделей діють органи державної адміністрації, об'єднані в органи «об'єднаної урядової адміністрації» (адміністрація воєводи) на чолі з воєводами і «необ'єднаної урядової адміністрації» (територіальні органи урядової адміністрації, підпорядковані відповідному міністру або центральному органу урядової адміністрації). Останні, будучи не підпорядковані воєводі, зобов'язані узгоджувати з ним проекти актів місцевого права, які приймаються цими органами.

Ключову роль внаслідок проведених реформ, безумовно, займає воєвода, що одночасно є представником ради міністрів у воєводстві, керівником об'єднаної урядової адміністрації у воєводстві, органом об'єднаної урядової адміністрації у воєводстві, представником державної казни в обсязі і на підставах, визначених в окремих законах,

тощо. Воєвода несе відповідальність за реалізацію на терені воєводства державної політики. Важливою його функцією є нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування та їх союзів з позиції законності, однак у цьому аспекті взаємовідносин між державним і самоврядним управлінням з часу впровадження адміністративної реформи 1998 – 1999 рр. сталися суттєві зміни. У новому законодавчому акті від 23 січня 2009 р. на відміну від французького префекту у сфері контролюючих функцій воєводи залишилася тільки норма про контроль за виконанням органами місцевого самоврядування завдань зі сфери урядової адміністрації, які вони виконують на основі закону або договору з органами урядової адміністрації з позиції законності, господарності та сумлінності виконання [11].

Не менш значним аспектом польських реформ стала реформа публічної служби. Законодавство, що реформувало державну службу в Польщі, оцінюють у науковій літературі переважно позитивно, оскільки воно загалом вдало реалізовувало ідею відокремлення політичних посад від адміністративних. Зокрема, в усіх органах виконавчої влади була створена посада генерального директора, який підпорядковується міністрові, керівникові центрального органу або воєводи. Він забезпечує функціонування й «інституційну пам'ять» органу, організовує його роботу та набирає кадри. Ця посада була спеціально створена для відокремлення політичних функцій міністрів чи воєвод від професійного урядового корпусу [12].

Статус працівників органів місцевого самоврядування окреслено спеціальним законом від 22 травня 1990 р., який було змінено під час реформи 1998 р., а також у січні 2000 р. та травні 2005 р. Однак деякі вчені вказують на занадто ліберальний характер цього законодавства, що, як вони наголошують, призводило до появи слабких, некомпетентних працівників, призначених з політичних міркувань, та традицій формування переможцем виборів власної команди [5, с. 117]. Цей аспект відіграв ключову роль у досить низькому рівні надання адміністративних послуг населенню, принаймні на етапі впровадження реформ.

Низькій якості адміністративних послуг органів місцевого самоврядування усіх територіальних одиниць у пореформений період сприяла також неоптимальна, на нашу думку, система виборів до органів місцевого самоврядування. Схема, за якою депутати

органів регіонального та місцевого самоврядування обираються, як і на загальнонаціональному рівні, за списками партій, у тому числі національного масштабу, сприяє «партизації» виборів, а отже, і політизації керівного складу місцевих урядів, що негативно впливає на якість представництва місцевих інтересів.

Таким чином, проведені в Польщі реформи не були позбавлені певних вад, але загалом дозволили сформувати нову європейську модель публічного управління на регіональному рівні, засновану на широкій децентралізації і деконцентрації владних повноважень.

Висновки. Проведений аналіз дозволив розкрити особливості та виокремити ключові тренди процесу модернізації публічного управління на регіональному рівні на засадах децентралізації і деконцентрації влади в унітарних країнах ЄС на прикладі Франції і Польщі. Такими визначені:

1) створення збалансованої трирівневої системи адміністративно-територіального устрою. Це передбачало утворення регіонального рівня територіального управління і дуалістичної управлінської структури в регіонах, яка складається з органів виконавчої влади, що підпорядковані центральному уряду і виконують лише контрольні-наглядові функції, та органів регіонального самоврядування (представницькі та виконавчі), які дублюють структуру органів місцевого самоврядування нижніх рівнів територіального устрою;

2) проведення комплексного структурно-функціонального реформування політико-адміністративної системи держави з метою створення збалансованого публічного управління на регіональному рівні шляхом: а) перерозподілу повноважень між центральним і регіональним рівнями державного управління за принципом деконцентрації (перетворення органу виконавчої влади на кшталт української обласної державної адміністрації на орган «префекторального» типу, що виконує координаційні і контрольні-наглядові функції); б) глибокої децентралізації владних повноважень у регіонах на користь органів регіонального самоврядування (передусім ідеться про передачу виконавчо-розпорядчих функцій виконавчому органу регіонального самоврядування); в) створення (або реформування) державної і муніципальної служби, заснованої на принципі відокремлення політичних посад від адміністративних;

г) формування достатньої фіскальної і бюджетної бази органів регіонального самоврядування; д) створення механізмів фінансового і адміністративного контролю за діяльністю органів різних рівнів публічної влади регіону.

Оскільки модернізація публічного управління на рівні регіону в країнах ЄС є перманентним процесом, вітчизняним реформаторам необхідно обережно адаптувати зарубіжний досвід до українських реалій. Насамперед це викликано тим, що результат адміністративних реформ у досліджуваних країнах виявився далеким від оптимального. Зокрема, залишаються проблемні місця у сфері розподілу повноважень між різними рівнями публічної влади (дублювання компетенцій); має місце значний рівень фінансової залежності регіонів від центральної влади; виборчі системи і принципи набору на службу, що формують склад органів регіонального самоврядування, у ряді випадків політизують керівний склад місцевих урядів тощо. Незважаючи на привабливість для українського державного керівництва польської моделі реформ, обґрунтована доцільність імплементації французького досвіду організації виконавчої влади у регіонах на чолі з префектами з аналогічним обсягом контрольних-наглядових функцій.

Ураховуючи вищенаведене, одним із провідних напрямів подальших досліджень може стати вивчення доцільності запозичення європейського досвіду проведення адміністративних реформ у контексті новітнього етапу модернізації публічного управління на регіональному рівні в Україні.

Список використаних джерел

1. **Адміністративний** кодекс Франції по місцевому самоврядуванню. – Режим доступу : <http://pdp.org.ua/legislation/bills-foreign/133-39-14>.
2. **Вон Р.** Франція: досвід децентралізації / Р. Вон // Місьцеве та регіональне самоврядування в Україні. – 1995. – № 3 – 4(12 – 13). – С. 48 – 50.
3. **Девемі Ж.-Ф.** Місьцеве управління у Франції / Ж.-Ф. Девемі // Зб. наук. пр. УАДУ : в 4 ч. – Київ : УАДУ, 2000. – Вип. 2. – Ч. II. – С. 77 – 82.

4. **Децентралізація** публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко та ін. ; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – Київ : Софія, 2012. – 128 с.

5. **Зарубіжний** досвід організації роботи місцевої влади : монографія / М. О. Пухтинський, П. В. Ворона, О. В. Власенко та ін. ; за заг. ред. П. В. Ворони. – Харків : Магістр, 2009. – 280 с.

6. **Конституція** Республіки Польща от 2 апр. 1997 г. – Режим доступа : <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/rosyjski/kon1.htm>.

7. **Малиновський В. Я.** Концептуальні засади трансформації територіальної організації влади України: регіональний та місцевий рівні : дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02 / Малиновський В. Я. ; Волин. держ. ун-т ім. Л. Українки. – Луцьк, 2011. – 445 с.

8. **Матвієнко А. С.** Політико-правові засади децентралізації влади в контексті адміністративної реформи в Україні : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Матвієнко А. С. – Київ, 2010. – 20 с.

9. **Поже Ж.-Л.** 25 років децентралізації у Франції: що є корисного для України / Жан-Люк Поже // Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід : зб. матеріалів та док. / ред. М. Пухтинський. – Київ : Атіка-Н, 2006. – С. 350 – 358.

10. **Полный** текст Конституции Французской Республики 1958 года с изменениями, внесенными 23 июля 2008 года. – Режим доступа : http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank_mm/constitution/constitution_russe_version_aout2009.pdf.

11. **Про воєводу** та урядову адміністрацію у воєводстві : закон Республіки Польща від 23 січ. 2009 р. – Режим доступу : <http://www.slideshare.net/kyivsolidarityfundpl/23-2009-51450845>.

12. **Шаповалова Н.** Адміністративна реформа у Польщі: напрямки змін та реальні результати / Н. Шаповалова, І. Пресняков. – Режим доступу : <http://dialogs.org.ua/ru/cross/page3636.html>.

13. **Grosse T.** (2004). Polityka regionalna Unii Europejskiej: przykład Grecji, Włoch, Irlandii i Polski. Warszawa : Instytut Spraw Publicznych.

14. **Loi** № 82 – 213 du 2 mars 1982 relative aux droits et libertés des communes, des départements et des regions. Retrieved September 28, 2016, from <http://www.senat.fr/actu/82-213.html>.

15. **Réforme** territoriale : 10 milliards d'euros d'économies selon Vallini En savoir plus sur. Retrieved September 24, 2016, from http://www.lemonde.fr/politique/article/2014/06/03/reforme-territoriale-10-milliards-d-euros-d-economies-selon-vallini_4431107_823448.html#fkMUMPzG3SmXoJyj.99.

16. **Ustawa** z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa. Retrieved September 28, 2016, from <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19980960603>.

17. **Ustawa** z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa. Retrieved September 26, 2016, from <http://prawo.lego.pl/prawo/ustawa-z-dnia-5-czerwca-1998-r-o-samorzadzcie-wojewodztwa>.

18. **Ustawa** z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Retrieved September 27, 2016, from <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20032031966>.

List of references

1. **Administratyvnyi** kodeks Frantsii po mistsevomu samovriaduvanniu. – Rezhym dostupu : <http://pdp.org.ua/legislation/bills-foreign/133-39-14>.

2. **Von R.** Frantsiia: dosvid detsentralizatsii / R. Von // Mistseve ta rehionalne samovriaduvannia v Ukraini. – 1995. – № 3 – 4(12 – 13). – S. 48 – 50.

3. **Devemi Zh.-F.** Mistseve upravlinnia u Frantsii / Zh.-F. Devemi // Zb. nauk. pr. UADU : v 4 ch. – Kyiv : UADU, 2000. – Vyp. 2. – Ch. II. – S. 77 – 82.

4. **Detsentralizatsiia** publichnoi vlady: dosvid yevropeiskykh krain ta perspektyvy Ukrainy / O. Boryslavska, I. Zaverukha, E. Zakharchenko ta in. ; Shveitsarsko-ukrainskyi proekt «Pidtrymka detsentralizatsii v Ukraini – DESPRO». – Kyiv : Sofiia, 2012. – 128 s.

5. **Zarubizhnyi** dosvid orhanizatsii roboty mistsevoi vlady : monohrafiia / M. O. Pukhtynskyi, P. V. Vorona, O. V. Vlasenko ta in. ; za zah. red. P. V. Vorony. – Kharkiv : Mahistr, 2009. – 280s.

6. **Konstitutsiya** Respubliki Polsha ot 2 apr. 1997 g. – Rezhim dostupa : <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/rosyjski/kon1.htm>.

7. **Malynovskyi V. Ya.** Kontseptualni zasady transformatsii terytorialnoi orhanizatsii vlady Ukrainy: rehionalnyi ta mistsevyi rivni : dys. ... d-ra polit. nauk : 23.00.02 / Malynovskyi V. Ya. ; Volyn. derzh. un-t im. L. Ukrainky. – Lutsk, 2011. – 445 s.

8. **Matviienko A. S.** Polityko-pravovi zasady detsentralizatsii vlady v konteksti administratyvnoi reformy v Ukraini : avtoref. dys. ... kand. polit. nauk : 23.00.02 / Matviienko A. S. – Kyiv, 2010. – 20 s.

9. **Pozhe Zh.-L.** 25 rokiv detsentralizatsii u Frantsii: shcho ye korysnoho dlia Ukrainy / Zhan-Liuk Pozhe // Problemy detsentralizatsii: natsionalnyi ta mizhnarodnyi dosvid : zb. materialiv ta dok. / red. M. Pukhtynskyi. – Kyiv : Atika-N, 2006. – S. 350 – 358.

10. **Polnyi** tekst Konstitutsii Frantsuzskoy Respubliki 1958 goda s izmeneniyami, vnesennyimi 23 iyulya 2008 goda. – Rezhim dostupa : http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank_mm/constitution/constitution_russe_version_aout2009.pdf.

11. **Pro voievodu** ta uriadovu administratsiiu u voievodstvi : zakon Respubliky Polshcha vid 23 sich. 2009 r. – Rezhym dostupu : <http://www.slideshare.net/kyivsolidarityfundpl/23-2009-51450845>.

12. **Shapovalova N.** Administratyvna reforma u Polshchi: napriamky zmin ta realni rezultaty / N. Shapovalova, I. Presniakov. – Rezhym dostupu : <http://dialogs.org.ua/ru/cross/page3636.html>.

13. **Grosse T.** (2004). Polityka regionalna Unii Europejskiej: przykład Grecji, Włoch, Irlandii i Polski. Warszawa : Instytut Spraw Publicznych.

14. **Loi № 82 – 213** du 2 mars 1982 relative aux droits et libertés des communes, des départements et des regions. Retrieved September 28, 2016, from <http://www.senat.fr/actu/82-213.html>.

15. **Réforme** territoriale : 10 milliards d'euros d'économies selon Vallini En savoir plus sur. Retrieved September 24, 2016, from http://www.lemonde.fr/politique/article/2014/06/03/reforme-territoriale-10-milliards-d-euros-d-economies-selon-vallini_4431107_823448.html#fkMUMPzG3SmXoJyj.99.

16. **Ustawa** z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa. Retrieved September 28, 2016, from <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19980960603>.

17. **Ustawa** z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa. Retrieved September 26, 2016, from <http://prawo.lego.pl/prawo/ustawa-z-dnia-5-czerwca-1998-r-o-samorzadzcie-wojewodztwa>.

18. **Ustawa** z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Retrieved September 27, 2016, from <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20032031966>.

Надійшла до редколегії 04.11.16